

УДК: 342.25(497.113)
Примљено: 13. јануара 2010.
Прихваћено: 05. марта 2010.
Оригинални научни рад

Српска политичка мисао
број 1/2010.
год. 17. vol. 27.
стр. 291-302.

Владан Станковић

Институт за политичке студије у Београду

СТАТУСНИ ПОЛОЖАЈ ВОЈВОЂАНСКЕ АУТОНОМИЈЕ

Сажетак

Овај рад је ретроспектива форми организовања војвођанског аутономног статуса. Аутор је феномену статусног положаја Војводине пришао мултидисциплинарно. У раду је користио историјски и политиколошки приступ. Истовремено, предмету истраживања пришао је употребом више правних метода тумачења: пре свих догматско-нормативистички приступ у тумачењу правних извора, без запостављања и циљног и аналогног метода, без којих није могуће на озбиљан начин истражити смисао садржаја правних аката. На крају рада аутор износи суд о новом статуту Војводине.

Кључне речи: Војводина, аутономија, устав, статут, Србија

1. Аутономна покрајина (АП) Војводина једна је од две покрајине унутар Републике Србије. Њен статус тренутно је одређен уставом Републике Србије изгласаном 2006. године. Устав је обавезао Скупштину Републике Србије да донесе Закон о преношењу надлежности на АП Војводину, и да да сагласност на Статут Војводине чији је предлагач Скупштина АП Војводине. Полемика која се појавила у јавности поводом овог питања актуализовала је питање статуса АП који је често у историји доводио до политичких сукоба и размирица, и непрестано посезао за проблематизовањем односа централних власти и аутономних органа унутар српске државе.

2. Оно што је у уставноправној, управној и политиколошкој теорији јасно разјашњено то је да је појам аутономије скопчан са моделом политичког и правног уређења који је шири од локалне самоуправе, а ужи од надлежности федералних јединица у сложе-

ној држави (федерацији, државном савезу или конфедерацији).¹⁾ Сама реч аутономија долази од два појма: «аутос» (*αὐτός*) што значи «сам» или «исти»; и «номос» (*νόμος*) што означава закон, правило, пропис.²⁾ Из овога би произилазило да је аутономан онај који самостално доноси законе, или бар неке прописе, што данас, у сваком случају није баш најисправније тумачење. Данас се за аутономије или регије везује чињеница да су ти органи самостални у обављању оних послова који су им поверени од виших инстанци (закона, уредби и др. правних аката), али при томе њихово спровођење обављају органи тих територијалних аутономија складно начелу целисходности, тако да виша инстанца нема право надзора над радом ових органа, уколико је обављање послова у складу са законима и уставом земље. Тако ове јединице не располажу оригинарном влашћу, која би јој дала атрибуте државности или пак суверености. У сваком случају неспоран је административан карактер јединица регионалне аутономије.³⁾ Изузетно аутономије могу доносити и прописе (веома ретко законе) из области које су у њиховој надлежности. Готово никада тумачење законитости и целисходности ових аката не испитују какви судски органи аутономне регије.⁴⁾ Из горе наведеног следи да су аутономије «такве области које стоје под законом, које имају заштиту закона, но туђег а не свога. То данас нису више тела која сама доносе законе, већ таква тела којима је туђи закон подлога и граница власти.»⁵⁾ Регионалне аутономије нарочито место примене имају у тржишним привредама, где се услед неравномерног привредног развоја, јавља потреба за дерегулацијом и преношењем развојне одговорности на локалну раван – у мање територијалне целине.⁶⁾ Тако регије постају подручја у

- 1) “(...) степен аутономности... је већи од степена аутономности локалних јединица, а мањи од степена аутономности федералних јединица.” (П. Николић: *Уставно право*, Службени лист СРЈ, Београд, 1994, стр. 426)
- 2) Ј. М. Костић: *Федерација, аутономија, самоуправа*, Штампарија Љубомира Богданова, Нови Сад, 1940, стр. 3.
- 3) S. Popović: “Federalizam i regionalizam”, *Naučno savetovanje na temu Federacija i federalizam*, Institut za pravna i društvena istraživanja, Pravni fakultet, Niš, 1986, str. 2.
- 4) На ово указују и готово сви стручњаци за уставно право. Чак и они за које аутономије могу имати и законодавну власт, оспоравају им право да судску власт. Тако нпр. Павле Николић сматра: “аутономни статус политичко-територијалне аутономије, односно њених аутономних јединица се испољава у сфери законодавства и извршења (администрације), али не и судства...” (П. Николић: *Уставно право*, Службени лист СРЈ, Београд, 1994, стр. 426)
- 5) Ј. М. Костић: *Федерација, аутономија, самоуправа*, Штампарија Љубомира Богданова, Нови Сад, 1940, стр. 8.
- 6) S. Popović: *Pravni problemi regionalizma u nekim zapadnim zemljama*, Pravni fakultet, Niš, 1980, str. 6.

којима треба не само да се одвија основ здравог и одрживог развоја државе, већ и да се подстакне просперитет читавог друштва, и земље у целини.⁷⁾

Па ипак, у арили савремених геополитичких померања на овим просторима регионализам и аутономија добијају један нови смисао. Тај смисао неки центри моћи, у случају Војводине (али и још неких делова Средње и Југоисточне Европе) проналазе у новој улози коју регије треба да обаве како би се изменила нека семантичка решења «застарелих политичких облика», као што су: држава, нација, универзализам, партикуларизам и индивидуалитет.⁸⁾ Оваквом аутономном регионализму је стављено у задатак «напрезање у погледу предлагања нормативне оријентације која има пред собом и друге елементе идентитета.»⁹⁾ Овде би регионализам требало да послужи томе «да креативно доприноси цивилизовању и ограничавању аспирација националне државе.»¹⁰⁾ Отуда ово питање усложњава односе и појачава политичке тензије, у области, која би требала да остане техничке природе и да има искључиво правни карактер.

3. Када је реч о правном оквиру статуса наше северне покрајине ваља истаћи неколико фаза кроз које је Војводина пролазила. Прва аутономија, која је била више културна и просветна, него административна, формирана је након гушења побуне Мађара од стране хабзбуршког двора, односно званичног Беча. Новембра месеца 1849. године царским декретом формирано је *Војводство Србија и Тамишки Банат* са центром у Темишвару.¹¹⁾ Па иако је ова аутономија била више формална,¹²⁾ но стварна, она је за даљу будућност Војводине означила две преломне чињенице: представљала је прво формално признање српске етничке већине у јужној Угарској; и истовремено, оличавала је основ за надања пречанских

7) Видети више у: S. Zeković, M. Hadžić, "Strategija privrednog razvoja Srbije do 2010. godine", *Održivi razvoj SCG – institucionalno prilagodavanje rešenjima i praksi EU*, Ekonomski fakultet, Beograd, 2006, str. 32. и 39.

8) A. Lošonc: "Dekonstrukcija ideološke stvarnosti nacionalne države posredstvom koncepta kritičkog regionalizma", *Regionalizam kao put ka otvorenom društvu*: 33-65, Visio mundi, Novi Sad, 1994, str. 61.

9) Ibidem, str. 64

10) Ibidem, str. 63.

11) Видети у: П. Рокаи, З. Ђере, Т. Пал, А. Касаш: *Историја Мађара*, Clio, Београд, 2002, стр. 450.

12) "Ova pokrajina je ukinuta 1860. godine i priključena Ugarskoj. Međutim, stvarna mađarska vlast u Vojvodini počinje tek od 1867. godine, kada Ugarska dobija autonomiju u okviru Habzburškog carstva." (<http://www.mysrbia.net/2008111222655/srbija/istorija/istorija-vojvodine.html>)

Срба да је могуће уједињење у исту државу са браћом јужно од Саве и Дунава.

До коначног уједињења је дошло неких седамдесетак година касније, када се Војводство Србија укључило у Краљевину Србију, а ова заједно са Црном Гором у Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца (СХС). Од 1929. године територија Војводине је заједно са Барањом, Илоком и Шидом (али и са Шумадијом и делом Поморавља) укључена у Дунавску бановину са седиштем у Новом Саду. Надлежности Дунавске бановине нису се разликовале од надлежности осталих бановина у Краљевини СХС, и потоњој Краљевини Југославији. Оне су подразумевале у основи делимичну административну аутономију у погледу остваривања надлежности из домена привреде, регионалног развоја, културе и образовања. Право оцењивања законитости, а понегде чак и послова, из домена оцене целисходности рада управе вршиле су централне власти у Београду.¹³⁾

Аутономија Војводине ће задобити институционални оквир у актима који су најавили федерализацију Југославије на Другом заседању АВНОЈ-а, у Јајцу крајем 1943. године. Наговештај да би Војводина могла добити озбиљан степен аутономног статуса у будућој југословенској федерацији обзнанио је лично вођа партизанског покрета, и потоњи доживотни владар социјалистичке Југославије, Јосип Броз. Он ће 1944. године на питање о месту и значају Војводине у прекомпонованој Југославији у чланку «Значај одлука АВНОЈ-а» изјавити следеће: «Без сумње Војводина ће као и друге области које претендују на то, добити најширу аутономију.»¹⁴⁾ Идеја о праву на аутономно организовање свих народа и народности унутар једне регионалне творевине, наћи ће своје оправдање и у ставу о специфичним историјско-револуционарним разлозима, географској особености Војводине у односу на остатак Србије, али и да се живот Срба који «чине већину становништва (...) одвијао под другачијим привредним, културним и друштвеним условима од оних у Србији...»¹⁵⁾ Ипак, идеја о аутономијама унутар Југославије на крају је спроведена само за Републику Србију, а сваки покушај да се аутономије конституишу и у другим републикама, сасечен је у корену. Због тога и не чуди да је 6. априла 1945. године Главни

13) D. Grujin: *Autonomija kao vid rešavanja nacionalnog pitanja u Vojvodini*, Novi Sad, 1977, str. 8: "U staroj Jugoslaviji administrativna podela nije omogućavala konstituisanje Vojvodine kao društveno-političke zajednice, i administrativno-teritorijalne jedinice."

14) Цитат наведен у: Ibidem, str. 12.

15) Ibidem, str. 1-2.

Народноослободилачки одбор Војводине донео одлуку да се «Војводина прикључи Србији».¹⁶⁾

Првобитним уставом ФНРЈ из 1946. године АП Војводина је добила широке прерогативе власти, чије су надлежности поверене на ближе одређивање уставу Србије. Устав НР Србије из 1947. године прецизније је дефинисао надлежности покрајине. Члан 90. предвиђао је да «АП Војводина путем својих органа државне власти и државне управе врши аутономна права која су јој дата у надлежност уставом.»¹⁷⁾ У делокруг тих најважнијих послова спадају: привредна и културна изградња покрајине, управљање предузећима (у плански регулисаној привреди), доношење привредног плана и буџета, старање о равноправности мањина, обезбеђење спровођења закона и права грађана, социјално старање и здравствена заштита, као и сви други послови које јој буде пренела федерација или република Србија.¹⁸⁾ Године 1948. донет је и Статут Аутономне покрајине Војводине, који је објединио све ове надлежности у јединствен акт.¹⁹⁾

Устав ФНРЈ из 1953. године у члану 113, ставу 5 конституише Покрајинско веће,²⁰⁾ а устав НР Србије из 1953. чланом 104. по први пут уводи и једно од начела државности (па чак и суверености), а то је «право Војводине да опозове своје посланике у Савезном већу Савезне народне скупштине.»²¹⁾

Широка аутономна права АП Војводини гарантована су и уставом СФРЈ из 1963. године. У уставноправном смислу субјект федерације остаје Република Србија, али се овлашћења САП Војводине необично широка за једну аутономну регију. Аутономија обухвата не само потпуну извршну власт у широком кругу надлежности које су јој пренете од стране Републике, већ и пуну законодавну власт пренетих надлежности, и коначно, чак и судску са Врховним судом као највишом инстанцом.²²⁾ Може се слободно рећи да је већ тада покрајина стекла заокружени капацитет надле-

16) М. Savović: *Organi uprave u teritorijalnim autonomijama*, Pravni fakultet, Beograd, 2004, str. 104-petit

17) *Сл. гласник НР Србије*, бр. 3/1947.

18) S. Kovačević: "Prvi ustav SAP Vojvodine", *Autonomija Vojvodine*: 151-163, PK SKV za političke studije, Novi Sad, 1976, str. 358-359.

19) *Sl. list AP Vojvodine*, br. 15/48, од 27. новембра 1948.

20) *Sl. list FNRJ*, br. 3/53, из 1953. године

21) члан 104, став 4, *Уставног закона НР Србије* из 1953. године

22) М. Savović: *Organi uprave u teritorijalnim autonomijama*, Pravni fakultet, Beograd, 2004, str. 116.

жности које су негде превазилазиле капацитет надлежности федералних јединица у централизованом федерацијам.

Оваква неуобичајена, и по Републику Србију свакако штетна решења заокружена су амандмантским изменама из 1968, и оним из 1971. године, а озваничена уставом СФРЈ из 1974. године. По први пут у својој историји САП Војводина (заједно са САП Косовом и Метохијом), постају саставни део југословенске федерације. Аутономне покрајине добијају своје уставе, и елементе државности. Оне постају носиоци оригинерне власти како у федерацији, тако и у републици: «добијају органе својствене искључиво државама – председништво, уставни суд, врховни суд.»²³⁾ Покрајине су формалноправно задржане у републици Србији, али су оне постале конституенти југословенске федерације, па је читава југословенска заједница постала својеврсни уставни пример хибридног федерализма у форми асиметричне (кон)федерације.²⁴⁾ Република Србија уставом из 1974. постала је нека врста државног крова (асиметрична федерација) двеју покрајина и остатка Србије, тзв. уже Србије (или «ужаС-а»)²⁵⁾ СР Србија је била несамостална у доношењу било каквих одлука на републичком нивоу, јер јој је за то требала сагласност обе покрајине. Из тог разлога остала је она чувена крилатица да о Србији одлучују покрајине, а она сама нио чему. На федералном нивоу, глас Србије био је само један од осам гласова «система 6+2»...²⁶⁾

Како је време одмицало, а сепаратизам у јужној српској покрајини растао, тако је југословенска федерација испољавала све већу немоћ да овај проблем реши. Коначно са доласком Слободана Милошевића на власт крајем осамдесетих година прошлог века, учињен је «напор да се Србија уставно конституише као јединствена државна заједница са свим прерогативима власти на целој својој територији...»²⁷⁾ Изменама устава Србије из 1989. године одузети су државотворни прерогативи аутономним покрајинама.

23) П. Николић: *Уставно право*, Службени лист СРЈ, Београд, 1994, стр. 434.

24) D. Grujin, *Autonomija kao vid rešavanja nacionalnog pitanja u Vojvodini*, Novi Sad, 1977, str. 18.

25) Професор управног права на београдском Правном факултету, Зоран Томић, истакао је чињеницу да су покрајине према уставу из 1974. године имале толике прерогативе власти да се комотно може говорити о “недовршеним државама”. (M. Savović: *Organi uprave u teritorijalnim autonomijama*, Pravni fakultet, Beograd, 2004, str. 123)

26) M. Savović: *Organi uprave u teritorijalnim autonomijama*, Pravni fakultet, Beograd, 2004, str. 123: “Pokrajine odvojeno od Srbije istupaju u federaciji, pa su skoro ravnopravne sa drugim republikama...”

27) M. Savović: *Organi uprave u teritorijalnim autonomijama*, Pravni fakultet, Beograd, 2004, str. 126.

Уставом Републике Србије из 1990. године предвиђено је да аутономне покрајине (Војводина и КиМ) делокруг својих надлежности дефинишу поново статутима покрајина (као свуда у свету), а не уставима, како је то питање регулисао устав из 1974. године. Србија је сада, са новим руководством у покрајинама, и променом власти у Подгорици, имала 4 гласа у федералним телима (Савезној скупштини, Председништву СФРЈ), што је потпуно изменило равнотежу југословенске федерације, изграђене на архитектоници устава из 1974. године, вођену начелом «слаба Србија, јака Југославија». Устав Србије из 1990. године сачувао је устројство државе Србије по принципу једна земља са две покрајине, али је обим надлежности смањен, са тенденцијом вођења јединствене и централистичке политике. Члан 109. Устава Републике Србије из 1990. године предвидео је надлежности покрајина које се тичу: привредног, научног, технолошког, демографског, регионалног и социјалног развоја; права на доношење буџета и завршног рачуна; права доношења одлука и других општих аката од значаја за грађане у покрајини које се тичу културе, образовања, здравствене и социјалне заштите; обавезу да спроводи опште акте Републике и др. поверене послове; те право и обавезу да формира сопствене органе, и да обезбеђује њихов рад.²⁸⁾ Овде се, дакле, ради о повереним надлежностима централних власти, које централна власт може и опозвати. На то указује чл. 112. Устава Републике Србије из 1990. године који наводи следеће: «Ако орган аутономне покрајине, и поред упозорења одговарајућег републичког органа, не извршава одлуку или општи акт аутономне покрајине, републички орган може непосредно обезбедити његово извршавање.»²⁹⁾

4. Међутим овакав однос републике и покрајина-е биће «разлабављен» доношењем тзв. Митровданског устава Републике Србије, новембра 2006. године, који је, у складу са новом политиком подстицања демократског развоја мањих територијалних целина, нешто другачије устројио ово питање. Овај устав настоји да балансира између демократских потреба за децентрализацијом власти, и потребе заштите државног суверенитета, па је надлежност покрајине³⁰⁾ остала у оквиру једне регионалне аутономије познате у

28) http://www.skupstinskamreza.org.yu/upload/documents/Ustav_Srbije_lat.pdf. Устав Републике Србије из 1990. године, чл.109.

29) Чл. 112 Устава Републике Србије из 1990. године

30) Нажалост специфичност косовометохијског проблема је раздвојио питање уставног регулисања обе покрајине, тако да се уставна прекомпозиција, по тренутно важећем уставу, тиче само АП Војводине. (О овом посебном питању за Косовско-метохијску покрајину видети чл.182, став 2 Устава Републике Србије)

уставној пракси других земаља. Осим побројаних надлежности у погледу послова из домена просторног планирања, пољопривреде и водопривреде, шумарства, лова, риболова, бања, лечилишта, саобраћаја, просвете, културе, спорта, здравствене и социјалне заштите (чл. 183), веома је битна уставноправна гаранција финансијске аутономије покрајине. Уз то аутономија је добила извесне прерогативе оригинерне власти, јер према члану 186. садашњег устава Републике: «Влада може пред Уставним судом покренути поступак за оцену уставности или законитости одлуке аутономне покрајине, пре њеног ступања на снагу.»³¹⁾ Ово практично значи да Република постаје страна у спору пред Уставним судом, што умањује њена оригинерна права, а штити оригинерна права покрајине.

Такође, предвиђено је да Република донесе Закон о преносу надлежности на покрајине-у. Завршни чин био би доношење Статута Војводине, које би на предлог Скупштине АП Војводине, требало да изгласа Народна скупштина Републике Србије. Међутим, како за изгласавање таквог предлога још увек нема већине у скупштини Србије, он (до овог тренутка) остаје само предлог статута.

Чланом 19. Нацрта статута АП Војводина предвиђено је да војвођанска скупштина не може доносити законе, али се одмах наглашава да скупштинске одлуке имају статус закона у областима које су јој поверене у надлежност.³²⁾ Члан 23. предлога статута предвиђа да у погледу мањинских права АП Војводина може по слободном нахођењу ова права подићи на виши ниво од остатка Републике, што је свакако неуобичајено решење. Члан 26. предвиђа се да су службени језици српски и језици националних мањина у свим органима и организацијама покрајине. Члан 27. бави се надлежношћу покрајине. Њене надлежности тичу се:

- законодавне активности у обиму које јој је поверила Република
- извршења скупштинских одлука покрајине и закона Републике (у обиму који јој је поверен)
- прописивања прекршаја и прекршајних казни за прописе из свог делокруга

31) Чл. 186. Устава Републике Србије из 2006. године

(http://www.projuris.org/DOC/zakoni/ustavno_pravo/drzava_i_ustav/01.USTAV_REPUBLIKE_SRBILJE_2006.pdf)

32) Остаје нејасно како скупштинска одлука покрајине може имати статус закона. Тако оригинерност фактичких радњи и аката из покрајинске надлежности постаје неутуђива, па покрајина, сасвим сигурно, са уставноправног гледишта овде добија атрибуте суверености. Ове одлуке АП Војводине измештају се из правног система Србије (као управни акти) у суверени правни систем Војводине.

- управљања организацијама које је покрајина самостално основала у складу са законом и Уставом земље
- доношења сопственог буџета и завршног рачуна
- доношења стратешких планова привредног и друштвеног развоја
- одлучивања у погледу властитих прихода и управљање јавним предузећима, фондовима и др. привредним друштвима чији је покрајина оснивач
- као и све друге надлежностима које јој буду поверене законом и уставом земље.³³⁾

Члан 34, став 16 предвиђа формирање посебне развојне банке за Војводину, док се истим чланом у ставу 21. предвиђа да Скупштина АП Војводине предлаже мрежу судова на територији Војводине. Свакако неубичајено је и решење истог, 34 члана става 17, који предвиђа формирање Војвођанске академије наука и уметности.

5. Оно што се овде као својеврстан закључак намеће то је да у својој основи устав и закон Републике предвиђају за северну покрајину Србије необичан вид аутономног статуса пуне аутономије извршне власти у погледу права и обавеза који су јој додељени у надлежност. Уз то постоји пуна законодавна надлежност у питањима која су јој поверена од стране оригинерне власти у Београду, са том разликом што је израз закон, прецизиран термином скупштинска одлука, што је неубичајено за статус регионалне аутономије. Ово прецизирање термина ма колико било правнотехнички исправно, ипак, наводи на закључак да су покрајински органи неспутани у питањима из поверене им надлежности, што указује да је поверена власт постала оригинерног карактера. Ово стечено право постаће непорециво, и једино ће моћи бити оспоравано судским пресудама, али ће и о новим актима и радњама поново одлучивати покрајинска инстанца.

Још је једна чињеница веома занимљива. У домену остваривања мањинских права и развојне политике³⁴⁾ АП Војводина је слободна да примењује стандарде међународне заједнице директно. Ово је свакако преседан који би за последицу могао имати значајније нарушавање суверенитета Републике, и даљу интернациона-

33) *Нацрт стаута Војводине*, Нови Сад, 2008.

34) То је слобода АП Војводине да самостално одређује висину стандарда мањинских права (расних, етничких, културних, истородних), али и право покрајине да формира сопствену развојну банку.

лизацију страног фактора у осетљива питања уставних надлежности.

Vladan Stankovic

POSITION OF VOJVODINA'S AUTONOMOUS STATUS

Summary

This paper is a retrospection of organizational forms of Vojvodina's autonomous status. Author had multidisciplinary approach to problem. The author used historical and political approach. At the same time and first of all, dogmatic-normativistic approach to the interpretation of legal sources, not neglecting object and analog method, without whom it is not possible to seriously analyze meaning of legal acts content. At the end of article author gives his opinion and values new Vojvodina statute.

Key words: Vojvodina, autonomy, constitution, statute, Serbia

ЛИТЕРАТУРА

Нацрт стаута Војводине, Нови Сад, 2008.

Savović, Miodrag: *Organi uprave u teritorijalnim autonomijama*, Pravni fakultet, Beograd, 2004.

Grujin, Dušan: *Autonomija kao vid rešavanja nacionalnog pitanja u Vojvodini*, Novi Sad, 1977.

http://www.skupstinskamreza.org.yu/upload/documents/Ustav_Srbije_lat.pdf: *Устав Републике Србије* из 1990. године

http://www.projuris.org/DOC/zakoni/ustavno_pravo/drzava_i_ustav/01.USTAV_REPUBLIKE_SRBIIJE_2006.pdf: *Устава Републике Србије* из 2006. године

Službeni list FNRJ, br. 3/53

Sužbeni list AP Vojvodine, br. 15/48

Kovačević, Sreta: "Prvi ustav SAP Vojvodine", *Autonomija Vojvodine*: 151-163, PK SKV за политичке студије, Нови Сад, 1976.

Службени гласник НР Србије, бр. 3/1947.

<http://www.myserbia.net/2008111222655/srbija/istorija/istorija-vojvodine.html>

Рокаи Петар, Ђере Золтан, Пал Тибор, Касаш Александар: *Историја Мађара*, Clio, Београд, 2002.

Lošonc, Alpar: "Dekonstrukcija ideološke stvarnosti nacionalne države posredstvom koncepta kritičkog regionalizma", *Regionalizam kao put ka otvorenom društvu*: 33-65, Visio mundi, Novi Sad, 1994.

Zeković Slavka, Hadžić Miroljub, "Strategija privrednog razvoja Srbije do 2010. godine", *Održivi razvoj ŠCG – institucionalno prilagodavanje rešenjima i praksi EU*, Ekonomski fakultet, Beograd, 2006.

Поповић, Slavoljub: *Pravni problemi regionalizma u nekim zapadnim zemljama*, Pravni fakultet, Niš, 1980.

Костић М, Лазо: *Федерација, аутономија, самоуправа*, Штампарија Љубомира Богданова, Нови Сад, 1940.

Николић, Павле: *Уставно право*, Службени лист СРЈ, Београд, 1994.

Поповић, Slavoljub: "Federalizam i regionalizam", *Научно savetovanje na temu Federacija i federalizam*, Institut za pravna i društvena istraživanja, Pravni fakultet, Niš, 1986.

Abstract

The author analyzes various forms of constitutional status of Vojvodina autonomy that came in use in 1848. It is interesting that autonomy arose from needs of the majority of Serbian people in southern Hungary to protect their collective rights and need became the necessity for protection of rights of minorities in the north of Serbia because of historical and cultural specifics in that part of Serbia. The author underlines that autonomy did not have continuity in its existents, and the fact that autonomy again become actual after the Communist System was re-established in Yugoslav 1945th year. Autonomy was being expanded during the period of Titoism and according to the federal Constitution of 1974 Vojvodina became constituent of Federal State. According to that Constitution (and the Constitution of the Republic of Serbia) Vojvodina had right for veto on institutional acts and decisions of Serbia. Constitutional changes in 1989 reduced this right, and in 2009 new Statute of Vojvodina re-extended this right.

